

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

його інтерактивним та дієвим з огляду на характер вправ, спрямованість завдань, форму проведення й максимальну залученість здобувачів освіти.

Під час навчання іноземної мови продуктивними щодо формування креативного мислення можуть бути творчі вправи, що орієнтують здобувачів освіти на пошук словесних асоціацій до заздалегідь підібраних слів. Такі завдання розширюють лексичний запас, вчать мислити нестандартно через вибудовування асоціативних зв'язків. Іншим видом розвитку креативності під час формування іншомовної комунікативної компетентності є завдання, спрямовані на активне використання нових слів та граматичних конструкцій. Генерування нових ідей відбувається через конструювання історії або невеликого за обсягом оповідання за допомогою певної кількості випадкових слів з числа щойно вивчених та визначених граматичних конструкцій.

Візуалізація сприяє формуванню креативного мислення. Підтвердженням тому є завдання мовного характеру, спрямовані на візуалізацію, графічне зображення, що описує, унаочнює лексичний зміст нових слів, стійких словосполучень, фразових дієслів тощо. Відчуття мови через генерування і пошук нових, нестандартних рішень тренуватиме виконання вправ на вдосконалення навичок римування, а вміння переказувати текст відповідно до заявленої форми, стилю або контексту розвиватиме вміння використовувати мову в різних життєвих ситуаціях.

Формування креативного мислення здобувачів освіти сприяє пошуку нестандартних підходів до постановки завдань і виконання вправ, привертає увагу до навчання мови як динамічного процесу, спрямованого на здобуття знань, що розширюють творчий потенціал через набуття когнітивних навичок, залучення образного мислення, використання асоціативної пам'яті тощо.

ЛЕОНОВА Вероніка Іванівна

ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ РОБОТИ З «ДІТЬМИ ВУЛИЦІ»

Вулична соціальна робота є важливим напрямом соціальної діяльності, спрямованим на допомогу вразливим категоріям населення, які перебувають у складних життєвих обставинах. Вона здійснюється безпосередньо в місцях проживання або перебування таких осіб, охоплюючи безпритульних, дітей і підлітків, які опинилися поза сімейним доглядом, людей, що страждають від залежностей, мігрантів та інших осіб, які мають обмежений доступ до соціальних послуг. Основною метою вуличної соціальної роботи є надання підтримки та сприяння інтеграції в суспільство осіб, що опинилися у кризових ситуаціях. Ця діяльність передбачає забезпечення базових потреб людей, надання психологічної, правової та соціальної допомоги, формування довіри та мотивації

до змін. Соціальні працівники прагнуть не лише надавати екстрену підтримку, а й сприяти довгостроковим позитивним змінам у житті клієнтів.

У своїй роботі фахівці керуються такими принципами, як доступність, добровільність, конфіденційність, індивідуальний підхід і толерантність. Діяльність соціальних працівників має бути зручною для клієнтів, тому вони здійснюють виїзди безпосередньо у місця їхнього перебування. Усі взаємодії базуються на добровільній основі, а інформація, отримана під час спілкування, зберігається в таємниці. Важливим є також розуміння унікальності кожної ситуації та врахування індивідуальних потреб, що дозволяє знайти ефективні рішення для кожного випадку. Завдання вуличної соціальної роботи охоплюють широкий спектр заходів: виявлення людей, які потребують допомоги, встановлення контакту, надання інформації щодо можливих варіантів підтримки, мотивування до звернення за спеціалізованими послугами, сприяння ресоціалізації та інтеграції у суспільство. Важливим напрямом є профілактика негативних явищ, таких як безпритульність, злочинність, наркоманія та інші проблеми, що можуть виникати у вразливих груп населення.

Діти вулиці – це особлива категорія дітей, які більшу частину свого часу проводять або постійно живуть на вулиці без належного догляду дорослих. Вони можуть бути безпритульними або мати сім'ю, але через складні життєві обставини вимушені шукати підтримку та засоби для існування поза домом. Такі діти часто стають жертвами насильства, експлуатації, стикаються з ризиками правопорушень, наркозалежності та інших негативних явищ.

Причини появи дітей на вулиці можуть бути різними. Найпоширенішими серед них є неблагополучна ситуація в родині, насильство, бідність, алкоголізм чи наркоманія батьків, сирітство, нехтування основними потребами дитини, а також конфлікти в школі або з однолітками. Деякі діти залишають домівку через пошук кращого життя або через ілюзію свободи, однак реальність вулиці часто виявляється жорстокою і небезпечною. Життя на вулиці несе серйозні ризики для здоров'я та безпеки дитини. Відсутність належного харчування, медичної допомоги та умов для сну призводить до фізичного виснаження та хронічних захворювань. Брак соціального контролю сприяє залученню дітей до кримінальних угруповань, проституції, жебрацтва та інших небезпечних занять. Крім того, емоційне та психологічне навантаження часто призводить до розвитку агресії, депресії або апатії [4].

Робота з дітьми вулиці є важливим завданням соціальних служб, благодійних організацій та державних інституцій. Основні напрями допомоги включають виявлення та встановлення контакту з такими дітьми, надання їм тимчасового прихистку, забезпечення харчування, медичним обслуговуванням та психологічною підтримкою. Велика увага приділяється соціальній реабілітації, зокрема поверненню до сім'ї, інтеграції в навчальні заклади, професійному навчанню та підготовці до самостійного життя.

Значну роль у вирішенні проблеми відіграє профілактика. Важливо не лише допомагати дітям, які вже опинилися на вулиці, а й запобігати цьому явищу. Соціальні програми, робота з сім'ями, покращення рівня життя, підтримка у кризових ситуаціях, доступ до якісної освіти та дозвілля – усе це сприяє зменшенню кількості дітей, що потрапляють у небезпечне середовище вулиці. Проблема дітей вулиці залишається однією з найгостріших соціальних викликів. Її розв'язання потребує комплексного підходу, співпраці державних органів, громадських організацій та суспільства в цілому, адже кожна дитина заслуговує на безпечне дитинство, підтримку та можливості для гідного майбутнього.

Соціально-виховне значення дозвілля полягає в тому, що воно віддзеркалює обличчя соціального простору та має позитивний потенціал удосконалення соціуму. До того ж у дозвіллі існують умови розвитку «людини культури», котра вихована на загальнолюдських цінностях, здатна до самоактивності та може залучити інших людей до просоціальної діяльності. Відомо, що основними елементами культурно-дозвіллевої діяльності є відпочинок, який може здійснюватись у різноманітний спосіб, активна, інтелектуальна, фізична діяльність, творчість, самоосвіта, розваги. Різнманітні дозвіллеві заняття, що можуть включати читання книжок, прогулянки на свіжому повітрі, різноманітні сімейні, релігійні, державні свята, які виробляють та підтримують певні традиції, розповсюджується народна культура, народні звичаї та обряди, зберігається, так би мовити, душа народу. Усі ці обряди, традиції, звичаї мають не тільки естетичну, але й моральну, виховну функцію [3].

Ігрова діяльність є одним із ключових методів соціально-педагогічної роботи з дітьми вулиці. Вона дозволяє налагодити контакт, створити довірливу атмосферу, забезпечити психологічну підтримку та сприяти розвитку особистості дитини. Завдяки гри діти отримують позитивний досвід спілкування, навчаються взаємодіяти з іншими, опановують нові навички та долають стресові ситуації. Основні етапи реалізації ігрової роботи:

- підготовчий етап (визначення мети та завдань роботи, враховуючи індивідуальні особливості дітей; аналіз потреб і можливостей учасників (вік, психологічний стан, рівень довіри); вибір відповідних ігор з урахуванням цільової групи; підготовка ігрового простору (вулиця, соціальні центри, притулки, спеціальні майданчики).

- організація ігрової діяльності (встановлення довірливого контакту з дітьми через неформальне спілкування; пояснення правил гри у простій та доступній формі; використання елементів імпровізації та творчого підходу для залучення дітей; мотивація до участі без примусу, створення позитивного емоційного фону).

- проведення гри (використання різних типів ігор). Рухливі ігри (естафети, спортивні змагання) – сприяють фізичному розвитку. Соціальні ігри (рольові, ситуаційні) – формують навички комунікації та співпраці. Творчі ігри

(малювання, театр, музика) – допомагають самовираженню та розвитку креативності. Ігри на довіру – знижують тривожність і страх, допомагають формувати позитивний досвід взаємодії.

- аналіз і підбиття підсумків (обговорення почуттів і вражень дітей після гри; виявлення змін у поведінці, настрої, соціальній активності; зміцнення довіри та підтримки через рефлексію; планування наступних ігрових заходів з урахуванням отриманого досвіду.

Принципи організації ігрової роботи: доступність – ігри повинні бути зрозумілими та відповідати рівню розвитку дітей; безпека – врахування фізичного, емоційного та психологічного стану дітей; добровільність – кожна дитина має право брати участь без примусу; гнучкість – адаптація ігор відповідно до обставин та інтересів дітей; позитивний настрій – створення атмосфери радості та довіри.

Ігрова діяльність не лише розважає, а й виконує важливу соціально-психологічну функцію. Вона допомагає дітям вулиці відчувати себе частиною суспільства, навчитися взаємодіяти, довіряти іншим та розвиватися в безпечному середовищі. Робота з дітьми вулиці є складним і багатогранним процесом, який вимагає гнучкості, терпіння та нестандартних підходів. Одним із ключових інструментів, що допомагають встановити контакт, сприяти соціалізації та розвитку дітей, є креативність. Використання творчих методів дозволяє подолати емоційні бар'єри, допомагає дітям розкрити свої здібності, отримати новий досвід і сформувати навички, необхідні для подальшої інтеграції в суспільство.

Діти, які опинилися на вулиці, часто мають негативний досвід спілкування з дорослими, що породжує страх, недовіру і замкненість. Традиційні методи виховання або навчання можуть викликати у них спротив, тоді як нестандартні, творчі підходи дають змогу знайти шлях до їхніх сердець.

Методи встановлення контакту за допомогою креативності:

- Творчі знайомства – використання малюнків, музики або гри, щоб допомогти дітям представити себе в незвичний спосіб. Наприклад, діти можуть намалювати свій «світ мрій» або вигадати історію про героя, з яким вони себе асоціюють.

- Рольові ігри – створення ситуацій, у яких діти можуть розслабитися і відчувати себе в безпечному середовищі (наприклад, гра «Уяви, що ти чарівник і можеш змінити світ»).

- Інтерактивні бесіди – використання нестандартних питань, таких як «Якби ти мав чарівну паличку, що б ти зробив?», щоб допомогти дитині висловити свої думки.

Багато дітей вулиці мають пригнічену самооцінку, адже часто стикалися з приниженням, байдужістю або навіть насильством. Вони не завжди можуть висловити свої почуття словами, тому творчі методи стають важливим засобом для самовираження. Основні методи розвитку креативного самовираження: арт-

терапія: малювання, аплікації, ліплення допомагають дітям передати свої переживання та емоції; спільні творчі проєкти, такі як створення настінних розписів або колажів, сприяють відчуттю приналежності до групи; музична терапія: використання музичних інструментів, співу, ритмічних вправ допомагає виражати почуття, розслаблятися, розвивати моторику та концентрацію уваги; музичні імпровізації та створення власних пісень дають змогу дітям відкривати нові можливості самовираження; драматерапія: інсценування життєвих ситуацій допомагає дітям відпрацювати моделі поведінки, подолати страхи та навчитися вирішувати конфлікти; театральні постановки сприяють розвитку комунікативних навичок, покращують впевненість у собі.

Діти, які довгий час були ізольовані від соціуму або мали негативний досвід спілкування, потребують навчання навичок взаємодії. Креативні методи дозволяють це зробити в невимушеній та захопливій формі.

Ефективні креативні методи соціалізації:

- групові творчі проєкти – створення коміксів, написання спільних історій, запис коротких відео допомагає дітям вчитися працювати в команді.
- рухливі ігри та квести – завдання, що вимагають співпраці та взаємодії, допомагають розвинути навички комунікації.
- настільні ігри та моделювання життєвих ситуацій – допомагають дітям освоїти базові соціальні навички, такі як домовленість, прийняття рішень, розв'язання конфліктів.

Багато дітей вулиці рано залишають школу через труднощі з навчанням, конфлікти або нестачу підтримки. Використання творчих методів дозволяє зацікавити їх навчанням і показати, що воно може бути захопливим і корисним.

Методи креативного навчання: гейміфікація – використання ігрових елементів у процесі навчання (наприклад, навчання рахунку через фінансові ігри або грамотності через створення власних історій); тематичні проєкти – навчання через реальні ситуації, які цікавлять дітей (наприклад, проєкт «Як відкрити власний магазин?») може поєднувати математику, логіку та комунікацію); використання технологій – інтерактивні додатки, відеоуроки та творчі онлайн-завдання допомагають зробити навчання сучасним і привабливим.

Багато дітей вулиці мають травматичний досвід, пов'язаний із насильством, втратою родини чи залежностями. Творчі методи можуть допомогти їм виразити свої переживання та знайти спосіб їх подолати. Методи психологічної підтримки через творчість: створення особистого щоденника емоцій (у вигляді малюнків, віршів, історій); мандала-терапія – малювання симетричних візерунків для стабілізації емоційного стану; казкотерапія – створення історій, що допомагають дітям побачити рішення своїх проблем у символічній формі.

Вулична соціальна робота є необхідним механізмом підтримки людей, які опинилися на узбіччі суспільного життя. Завдяки принципам гуманності, довіри та професійного підходу соціальні працівники допомагають своїм клієнтам

знайти вихід зі складних ситуацій, відновити соціальні зв'язки та покращити якість життя. Креативність у роботі з дітьми вулиці є не просто методом залучення, а важливим інструментом соціалізації, навчання, психологічної підтримки та реабілітації. Використання творчих підходів дозволяє побудувати довірливі стосунки, допомагає дітям розкрити свої можливості, формує необхідні життєві навички та мотивує до позитивних змін. Завдяки креативності процес допомоги дітям вулиці стає не лише ефективним, а й наповненим радістю, натхненням і вірою у краще майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Григоренко Г., Погрібняк Н. Створення предметно-ігрового середовища. Дошк. Виховання. 2019, №2, с11-17.
2. Леонова В. І. Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Вулична соціальна робота» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня IV року навчання спеціальності 231 «Соціальна робота», Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. 42 с.
3. Леонова В. І. Організація культурно-дозвілєвої діяльності в умовах воєнного стану. *Materiły xvii międzynarodowej naukowipraktycznej konferencji wschodnie partnerstwo* - 2022 07 - 15 września, 2022 roku, Volume 3, Przemyśl, Poland, Nauka i studia - 52 s. S-39-43.
4. Міненко А. О., Турчина І. С., Антоненко Н. С. Особливості організації дозвілєвої діяльності молодших школярів як важлива умова успішної самореалізації. Вісник No 13 (169). Серія: педагогічні науки. 2021. С41-46.

**ЛИСТОПАД Олексій Анатолійович,
ЛИСТОПАД Наталя Леонідівна**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ КОУЧИНГ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ РОЗВИТКУ
КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

Сучасний світ вимагає від людей не просто знань, а вміння критично мислити, адаптуватися до змін, генерувати нові ідеї та знаходити нестандартні рішення. Саме тому в освіті дедалі більше уваги приділяється розвитку креативності, комунікації, командній роботі, емоційному інтелекту. Аналіз наукової літератури [1; 2; 6] показав, що у сучасних умовах стрімкого розвитку суспільства та впровадження інноваційних підходів у систему освіти особливої актуальності набуває педагогічний коучинг як ефективний засіб розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти. Зміна традиційних підходів до організації освітнього процесу вимагає нових стратегій, спрямованих на активізацію творчого мислення, формування самостійності та ініціативності

КРАМСЬКА Зоя Михайлівна Діяльності майбутнього вчителя початкової школи	252
КРИВДА Вікторія Ігорівна Роль викладача закладу вищої освіти в розвитку креативного мислення здобувача	258
КУЧЕРЕНКО Микола Петрович Креативність у вищій медичній освіті: шлях до формування інноваційного потенціалу та професійного зростання майбутніх медиків	259
КУШНЄРЬОВА Марина Олександрівна Формування креативного мислення здобувачів освіти під час навчання іноземної мови	263
ЛЕОНОВА Вероніка Іванівна Технологія реалізації ігрової роботи з «дітьми вулиці»	265
ЛИСТОПАД Олексій Анатолійович, ЛИСТОПАД Наталя Леонідівна Педагогічний коучинг як засіб інтенсифікації розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти	270
ЛИГОЦЬКИЙ Дмитро Ігорович Розвиток креативності як ресурс інноваційного потенціалу в спорті	275
LISONOR Alla Formation Of An Innovative Thinking Style In Future Designers Through Project-Based Learning	279
ЛИТОВЧЕНКО Ольга Василівна Креативність як ключ до успішної логопедичної корекції	281
ЛЮБИМОВА Світлана Анатоліївна Креативність у перекладі поезії	286
МАКСИМ Оксана Анатоліївна Психолого-педагогічні аспекти розвитку креативності здобувачів вищої освіти у процесі викладання іноземної мови	288
МАРДАРОВА Ірина Костянтинівна, ГУДАНИЧ Наталія Миколаївна Розвиток креативних здібностей здобувачів вищої освіти в коворкінг середовищі	291
МАРУЩАК Ярослав Сергійович Інноваційний ретроспективний підхід у викладанні історії України: від сучасності до Київської Русі	296
МАСЛЕННИКОВ Дмитро Ігорович Формування креативності студентів у процесі вивчення вищої математики	298
МАТВІЄНКІВ Ольга Степанівна Розвиток креативності студентів у процесі вивчення іноземної мови (англійської) в закладах вищої освіти	301
MEISH Yuliia The Impact Of Teaching Mathematical Disciplines To Technical Specialty Students On The Development Of Creativity Of Skilled Professionals	304
МОВЧАН Валентина Іванівна Інтерпретація творів мистецтва як засіб розвитку креативного мислення майбутніх учителів початкових класів	308
МОРГУН Олександра Олександрівна Розвиток креативності у підготовці перекладачів англійської та китайської мов: психолого-педагогічні аспекти інноваційного підходу	310